

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Sžo/46/2016
Identifikačné číslo spisu: 3015200671
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Hargaš
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:3015200671.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Hargaša a členiek senátu JUDr. Kataríny Benczovej a JUDr. Jaroslavy Fúrovej v právnej veci žalobcu: V. R., bytom R. XXX/X, G., zastúpeného Advokátskou kanceláriou KONCOVÁ & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Legionárska 7158/5, Trenčín, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí žalovaného č. 42078-2/2015-BA zo 14. júla 2015 a č. 42081-2/2015-BA zo 14. júla 2015, konajúc o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11S/68/2015-36 z 15. decembra 2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11S/68/2015-36 z 15. decembra 2015 p o t v r d z u j e .

Účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 11S/68/2015-36 z 15. decembra 2015 podľa § 250j ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovanej č. 42078-2/2015-BA zo 14. júla 2015 a č. 42081-2/2015-BA zo 14. júla 2015.

Rozhodnutím č. 42078-2/2015-BA zo 14. júla 2015 žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne - pobočky Trenčín č. 700-0810198515-GC04/15 z 3. februára 2015, ktorým bolo žalobcovi podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) predpísané penále v sume 401,06 eura vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné a príspevky“) za obdobie od januára 2009 do decembra 2009. Penále bolo vypočítané vo výške 0,05 % z dlžnej sumy (1 100,70 eura) za každý deň omeškania odo dňa ich splatnosti do dňa úhrady.

Rozhodnutím č. 42081-2/2015-BA zo 14. júla 2015 žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne - pobočky Trenčín č. 700-0810198315-GC04/15 z 3. februára 2015, ktorým bolo žalobcovi podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. predpísané penále v sume 748,15 eura vypočítané z dlžnej sumy poistného a príspevkov za obdobie od júla 2007 do decembra 2008. Penále bolo vypočítané vo výške 0,05 % z dlžnej sumy (1 588,32 eura) za každý deň omeškania odo dňa ich splatnosti do dňa úhrady.

V napadnutých rozhodnutiach žalovaná konštatovala, že penále je obligatórnym právnym následkom riadneho a včasného nesplnenia odvodovej povinnosti žalobcom. Poukázala na to, že zo strany žalobcu došlo k písomnému uznaniu dlhu. Samotné uznanie dlhu nepredstavuje splátkový kalendár podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a dohodnuté splátky dlžných súm neboli zvýšené o úroky vo výške diskontnej úrokovej sadzby platnej ku dňu povolenia splátok, preto nie je možné aplikovať ustanovenie § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. a nepredpísať penále.

Krajský súd sa plne stotožnil s konštatovaním žalobcu, že žalovaný postupoval v súlade so zákonom, ak predpísal penále v zmysle ustanovenia § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa, zistiac zákonné podmienky pre vznik penále, má povinnosť penále predpísať. Aby mohol správny orgán aplikovať ustanovenie § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z., musel by mať preukázanú skutočnosť, že došlo k povoleniu splátok dlžných súm poistného v súlade s ustanovením § 146 zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa názoru krajského súdu nemožno uznanie dlhu a zaplatenie dlhu žalobcom v dohodnutých splátkach považovať za povolenie splátok dlžných súm poistného v zmysle § 146 zákona č. 461/2003 Z. z.

Prvostupňový súd uviedol, že inštitút povolenia splátok upravený v § 146 zákona č. 461/2003 Z. z. sa vzťahuje na poistencov, t. j. fyzické osoby alebo právnické osoby povinné odvádzať poistné, pričom v čase uznania dlhu žalobca už nebol fyzickou osobou povinnou odvádzať poistné, keďže v zmysle registračného listu fyzickej osoby zaniklo poistenie dňa 2. júna 2010. Proces povoľovania splátok dlžných súm poistného vyžaduje podanie písomnej žiadosti osoby povinnej odvádzať poistné, ďalej preukázanie predpokladu, že v období nie dlhšom ako 18 mesiacov bude schopná zaplatiť dlžné sumy poistného, resp. preukázanie skutočnosti, že už v čase rozhodovania o povolení splátok dlžných súm je schopná plniť odvodové povinnosti. Z uvedeného vyplýva, že samotný zánik poistenia vylučuje možnosť splnenia zákonom stanovených podmienok pre povolenie splátok. Krajský súd tiež zdôraznil, že splátky povoľuje sociálna poisťovňa vydaním rozhodnutia podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 10 zákona č. 461/2003 Z. z., pričom súčasne navýši dlžné sumy o úrok vo výške trojnásobku ročnej základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej ku dňu povolenia splátok dlžných súm (§ 146 ods. 2 prvá veta zákona č. 461/2003 Z. z.). Písomné uznanie dlhu žalobcom neobsahuje úpravu o navýšení dlžných súm o predmetný úrok.

K uznaniu dlhu krajský súd konštatoval, že z ničoho nevyplýva, že by žalobca ako dlžník nemohol uznať dlh voči Sociálnej poisťovni ako veriteľovi podľa § 558 Občianskeho zákonníka, za účelom zabezpečenia pohľadávky veriteľa. Splnenie záväzku žalobcom ako dlžníkom v súlade s písomným uznaním dlhu podľa názoru krajského súdu neznamená nemožnosť sociálnej poisťovne na dlžné sumy poistného a príspevkov použiť ustanovenia o predpísaní penále. Ustanovenie § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. sa vzťahuje výlučne na povolenie splátok dlžných súm poistného v zmysle odseku 1 citovaného ustanovenia formou rozhodnutia a po navýšení dlžných súm o úrok v zmysle odseku 2. Sociálna poisťovňa preto postupovala správne, ak uznanie dlhu a záväzok dlžníka dlh splatiť v pravidelných mesačných splátkach nepovažovala za povolenie splátok dlžných súm poistného v zmysle § 146 a predpísala penále na poistné, ktoré bolo zaplatené žalobcom v splátkach v zmysle uznania dlhu.

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca odvolanie a žiadal, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že žalobe vyhovie, prípadne, aby napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Mal za to, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Podľa názoru žalobcu postup žalovanej nebol v súlade so zákonom, resp. bol prinajmenšom neštandardný. Žalobca konal s dobrým úmyslom uhradiť dlžné poistné a na pobočku sociálnej poisťovne zaslal žiadosť o uzavretie dohody o splátkach. Vzhľadom na to, že žalovaná mu zaslala dokumenty na

podpis a určila termíny splátok, nepochyboval o tom, že uzavrel splátkový kalendár a že na jeho právny vzťah sa aplikuje ustanovenie § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. Žalovaná žalobcovi neoznámila, že jeho žiadosti o splátkový kalendár nevyhovela. Je neprípustné, aby štátny orgán povolil zmenu splatnosti záväzku s uistením, že pokiaľ budú splátky platené riadne a včas, záväzok sa urovná a dodatočne nebudú vyrubované žiadne penále, a následne po uplynutí viac ako troch rokov od splatenia všetkých splátok štátny orgán penále vyrubí. Podľa názoru žalobcu žalovaná vnášala do právnych vzťahov neistotu.

Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu žiadala rozsudok krajského súdu v plnom rozsahu ako vecne správny potvrdiť. Podľa jej názoru žalobca v odvolaní neuviedol také námietky či právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie preskúmaných rozhodnutí žalovanej.

Žalovaná naďalej zastáva právny názor, že postupovala zákonne, ak pri predpísaní penále za sporné obdobie neprihliadala na § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. Ustanovenie § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. je možné zohľadniť pri predpísaní penále len v prípade, ak pobočka Sociálnej poisťovne povolí povinnej osobe pri splnení ustanovených podmienok splácať dlžné sumy poistného podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

Keďže žalobca v čase, kedy požiadal o zaplatenie dlžnej sumy poistného v splátkach, nemal právne postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia (dňa 2. júna 2010 žalobcovi zaniklo živnostenské oprávnenie), t. j. nesplňal základné podmienky podmieňujúce povolenie splátok dlžných súm poistného podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., nebola pobočka Sociálnej poisťovne oprávnená povoliť žalobcovi splácať dlžné sumy poistného a v rámci povolenia splátok dlžných súm poistného zvýšiť tieto dlžné sumy o úroky vo výške diskontnej úrokovej sadzby platnej ku dňu povolenia splátok.

Listom z 24. júna 2010 žalovaná dala žalobcovi možnosť uznať pohľadávku žalovanej a zaplatiť ju v splátkach v zmysle § 558 Občianskeho zákonníka. V opačnom prípade by bola pohľadávka splatná a žalovaná by v prípade jej neuhradenia pristúpila k jej vymáhaniu.

Žalobca sa podľa žalovanej mylne domnieva, že dohodou o uznaní dlhu a splácaní pohľadávky v splátkach došlo k zmene splatnosti poistného a príspevkov, nakoľko zákon č. 461/2003 Z. z. neumožňuje zmeniť splatnosť poistného upravenú v § 143 a taktiež zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov neumožňuje zmeniť splatnosť príspevkov na starobné dôchodkové sporenie upravenú v § 28.

V závere žalovaná uviedla, že v prípade neplnenia zákonných odvodových povinností vzniká žalovanej povinnosť, nie možnosť, predpísať penále podľa ustanovenia § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

Dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok upravujúci v zmysle § 1 písm. a) právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve, a v zmysle § 1 písm. b) konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve.

Podľa § 492 ods. 2 Správneho súdneho poriadku odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 OSP preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu dôvodov odvolania podľa § 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, bez nariadenia pojednávania, podľa § 250ja ods. 2 a § 214 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP s tým, že deň verejného vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Predmetom preskúmania v prejednávanej veci sú rozhodnutia žalovanej, ktorými bolo žalobcovi podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. predpísané penále v sume 748,15 eura a v sume 401,06 eura vypočítané z dlžnej sumy poistného a príspevkov za obdobie od júla 2007 do decembra 2009, nakoľko žalobca ako samostatne zárobkovo činná osoba neodviedol poistné a príspevky za predmetné obdobie včas. Súčasťou administratívneho spisu žalovanej je uznanie dlhu podpísané žalobcom, ktorým žalobca uznal dlh voči žalovanej, ktorý ku dňu 24. júna 2010 predstavoval sumu 3 082,92 eura. Dlh pozostával z dlžných súm nepredpísaného poistného a príspevkov za obdobie január až jún 2010 a dlžných súm poistného a príspevkov za obdobie júl 2007 až december 2009 predpísaných rozhodnutiami č. 700-0810459710-GC04/10 z 27. apríla 2010 a č. 700-0810459810-GC04/10 z 27. apríla 2010.

Uvedené uznanie dlhu zaslala žalovaná žalobcovi na jeho žiadosť o splátkový kalendár, a to spolu so sprievodným listom z 24. júna 2010, v ktorom vyčíslila dlžné poistné a príspevky zahrnuté v celkovej pohľadávke, pričom žalobcu oboznámila, že v prípade jeho súhlasu s obsahom zaslanej listiny (uznanie dlhu) ju má podpísanú doručiť späť žalovanej do piatich dní.

Úlohou odvolacieho súdu bolo posúdiť vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktorý po preskúmaní zákonnosti rozhodnutí žalovanej o predpísaní penále dospel k záveru, že žalovaná postupovala v súlade s platnou právnu úpravou a napadnuté rozhodnutia sú zákonné.

Podľa § 219 ods. 2 OSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, viazaný rozsahom odvolania, preskúmal rozsudok krajského súdu, pričom nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v jeho odôvodnení, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Z uvedených dôvodov najvyšší súd nepovažoval za potrebné duplicitne opakovať pre účastníkov konania známe fakty v prejednávanej veci a v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 OSP sa obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožnil a na zdôraznenie jeho správnosti považuje za vhodné doplniť nasledovné.

Podľa § 240 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z. fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

Predpísané penále podľa odseku 1 nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za kontrolované obdobie. Sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak penále za kontrolované obdobie nie je vyššie ako 3,32 eura.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že už okamihom omeškania s lehotou splatnosti poistného a príspevku na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac, vznikajú obom účastníkom povinnosti súvisiace s týmto omeškaním. Žalovanej vzniká povinnosť predpísať penále (s výnimkou uvedenou v odseku 2) a žalobcovi vzniká povinnosť predpísané penále zaplatiť.

Moderačné oprávnenie žalovanej z ustanovenia § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nevyplýva. To znamená, že žalovaná nie je oprávnená penále vyplývajúce z tohto ustanovenia odpustiť resp. znížiť. Len vtedy, ak za kontrolované obdobie je vypočítané penále nižšie ako 3,32 eura, žalovaná nie je povinná penále predpísať.

Podľa § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa nepredpíše penále alebo odpustí povinnosť zaplatiť predpísané penále, ktoré sa viaže na dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie podľa osobitného predpisu za obdobie pred 1. januárom 2010 zaplatené najneskôr do 30. apríla 2010.

Uvedené ustanovenie upravuje nepredpísanie penále alebo odpustenie povinnosti platiť penále povinnému subjektu a to len v prípade, ak povinný subjekt celé dlžné poistné a dlžné príspevky zaplatí najneskôr do 30. apríla 2010. To znamená, že k 30. aprílu 2010 už voči Sociálnej poisťovne nebude mať žiaden peňažný záväzok.

Odvolací súd poukazuje na ustanovenie § 146 zákona č. 461/2003 Z. z., ktoré upravuje povolenie splátok dlžných súm poistného. Podľa odseku 1 citovaného ustanovenia Sociálna poisťovňa môže na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvádzať poistné povoliť splátky dlžných súm pre platobnú neschopnosť tejto osoby, ak dôvodne možno predpokladať, že v období nie dlhšom ako 18 mesiacov bude schopná zaplatiť dlžné sumy poistného, a ak je už v čase rozhodovania o povolení splátok týchto dlžných súm schopná plniť odvodové povinnosti.

Podľa ustanovenia § 146 zákona č. 461/2003 Z. z. v rámci povolenia splátok dlžných súm Sociálna poisťovňa uvedie aj zvýšenie dlžných súm o úroky vo výške diskontnej úrokovej sadzby platnej ku dňu povolenia splátok.

Z uvedeného vyplýva, že povinná osoba je oprávnená podať žalovanej písomnú žiadosť na povolenie splátok súm poistného, ak z dôvodu nepriaznivej finančnej situácie v podnikateľskej činnosti nie je schopná poistné odvádzať v zákonnej lehote. Žalobca v čase, kedy požiadal o zaplatenie dlžnej sumy poistného v splátkach, nemal právne postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia (dňa 2. júna 2010 žalobcovi zaniklo živnostenské oprávnenie), t. j. nespĺňal základné podmienky podmieňujúce povolenie splátok dlžných súm poistného podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

V prejednávanej veci bolo nepochybné, že žalobca poistné a príspevky za obdobie júl 2007 až december 2009 neodviedol včas, t. j. v zákonnej lehote podľa § 143 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a podľa § 28 ods. 1 zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Podľa názoru odvolacieho súdu mal žalobca zákonné možnosti uvedené v § 146 a v § 293bl zákona č. 461/2003 Z. z., aby nemusel platiť penále podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

V dôsledku skutočnosti, že žalobca nepožiadaval žalovanú z dôvodu svojej nepriaznivej podnikateľskej činnosti a majetkových pomerov pred dňom splatnosti mesačného poistného o povolenie splátok podľa § 146 zákona o sociálnom poistení, a dlžné poistné v lehote do 30. apríla 2010 podľa § 293bl zákona o sociálnom poistení nezaplatil, žalovaná už nemá zákonné prostriedky penále nepredpísať.

K odvolacím námietkam najvyšší súd uvádza, že nie je pravdivé tvrdenie žalobcu, že žalovaná ho uistila, že pokiaľ splátky uhradí riadne a včas, dodatočne nebude vyrubené žiadne penále. Ako už najvyšší súd poukázal vyššie, na žiadosť žalobcu o splátkový kalendár mu žalovaná zaslala listinu, ktorej obsahom bolo uznanie dlhu žalobcom a zviazanie sa zaplatiť dlžné poistné a príspevky v splátkach, pričom v sprievodnom liste žalobcovi ozrejmila, ktoré dlžné poistné a príspevky tvoria celkovú pohľadávku a ďalej v tomto liste uviedla, že v prípade súhlasu s obsahom zaslanej listiny (uznanie dlhu) má žalobca podpísané uznanie dlhu doručiť späť žalovanej do piatich dní. V tomto sprievodnom liste, a takisto ani v „uznaní dlhu“ nie je žiadna zmienka o nevyrubení penále za omeškanie žalobcu. Z oboch uvedených listín je tiež zrejmé, že celková pohľadávka, ktorú žalobca uznal pozostáva z dlžného poistného a príspevkov, nenavýšeného o žiadnu inú sumu, žalobca teda nemal žiaden dôvod domnievať sa, že mu boli povolené splátky dlžných súm podľa ustanovenia § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., nakoľko podľa odseku 2 citovaného ustanovenia, by dlžná suma musela byť zvýšená o úrok vo výške trojnásobku ročnej

základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej ku dňu povolenia splátok dlžných súm. Ďalšou zákonnou prekážkou, ako už najvyšší súd uviedol, bola skutočnosť, že žalobca v čase, kedy požiadal o zaplatenie dlžnej sumy poistného v splátkach, nemal právne postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia a teda nespĺňal podmienku ustanovenú v § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

Z uvedeného teda vyplýva, že žalovaná postupovala v súlade s § 240 zákona č. 461/2003 Z. z., keď žalobcovi v preskúmaných rozhodnutiach penále predpísala.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11S/68/2015-36 z 15. decembra 2015 podľa § 219 ods. 1 a 2 OSP potvrdil ako vecne správny.

Odvolací súd o náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 250k ods. 1 OSP tak, že neúspešnému žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a žalovaná nárok na náhradu trov konania nemá zo zákona.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.